

Danda

Voor Johan

Chris Barnard

Danda

Brevier

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van PEN Afrikaans

Copyright (c) 1974 Chris Barnard
(Originally published by Tafelberg, an imprint of NB Publishers, Cape Town,
South Africa in 1974)

Nederlandse uitgave
© 2019 uitgeverij Aldo Manuzio – Kampen
Paolo is het kinderboeken label van Aldo Manuzio
www.aldomanuzio.nl

Vertaling: Michiel Angenent
Omslagontwerp: Tafelberg
Opmaak binnenwerk: Stampwerk

ISBN 9789492300226
NUR 283

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in
enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
de uitgever.

1

Die dinsdagmiddag besloot hij definitief om maar weg te gaan. Dat klinkt gemakkelijk als je het zo zegt. Maar als de nood niet zo hoog was geweest, had hij er alles aan gedaan om die onmogelijke tocht maar niet te hoeven beginnen.

Het vlot was klaar, maar veel andere dingen waren nog helemaal niet naar zijn zin. Voedsel was maar één probleem. Oorspronkelijk was zijn plan geweest om etenswaar zoals blikvles en dat hardgebakken brood, beskuit, opzij te leggen en in de loop der tijd tussen het riet bij de rivier te verstoppen. En hij had zakken willen verzamelen om een lekker grote deken voor zichzelf te naaien. Hij had willen oefenen om op de rivier met het vlot overweg te kunnen en tegelijk ook Sindo aan het water te laten wennen. Die arme Sindo was zo bang voor de rivier dat hij telkens begon te krijsen als Danda met hem op het vlot klom.

En dan, als alles klaar was, had hij een dag willen afwachten waarop niemand thuis zou zijn en dan de glazen pot met geld willen pakken en er vandoor gaan.

Maar de brief van zijn vader had plotseling alles veranderd.

Nog maar acht dagen had hij de tijd om bij de haven te komen. Hoe lang zou je daar met een vlot over doen? Als je van zonsopkomst tot zonsondergang zou varen en je niet vast kwam te zitten in het riet, je niet in drijfhout belandde of in een zijstroom – hoeveel kilometer zou je dan afleggen?

Was er maar iemand geweest die hem helpen kon als hij moe werd. De drie dieren en de kraai waren eerder een blok aan zijn been dan iets anders. Vooral Sindo die steeds zo bang was...

Danda duwde de brief van zijn vader weer terug in de envelop.

Hij luisterde bij de deur of het stil was in huis, glipte de korte gang door en de kamer van tante Maria in. Hij stopte de brief onder haar hoofdkussen, waar hij hem vandaan had gehaald, luisterde opnieuw, en klom door het raam naar buiten het erf op.

Op de achterplaats blafte Vlooi. Toen hij de hond riep, kwam Kiki zoals gewoonlijk direct aanvliegen. De kraai ging op zijn schouder zitten en maakte een kabaal van jewelste. 'Waar zijn Ratel en Sindo?' vroeg Danda aan de kraai. Maar daar kwam het kleine aapje met zijn grote ogen, zijn puntoortjes en lange staart de hoek al om. En direct achter hem aan liep het manke rateltje met zijn lange lijf, zwarte vacht, korte poten en grote kop met kleine oortjes. Het beestje was van voren heel erg gespierd, met stevige kaken en een vacht zo dik dat hij een slangenbeet zou overleven en dan alleen maar zo'n uurtje of twee buiten westen zou zijn. Sindo en hij waren de hoek nog niet om of het aapje en de kraai begonnen te ruziën over wie er op Danda's schouder mocht zitten. Er was plek voor allebei, maar er kwam altijd gekibbel van, omdat de twee zo jaloers op elkaar waren. Wonder boven wonder won Kiki deze keer het geschil en het aapje moest zich met hangen aan Danda's riem tevreden stellen.

Tante Maria vond het niet goed als hij de dieren meenam het huis in en dat wisten ze maar al te goed. Maar zodra hij buiten op het erf kwam, waren ze er bij.

Bij het tuinhokje stond Danda een poosje na te denken. Hij zag zijn oude vriend Stefaan over het stoffige zandpad aan komen lopen vanaf het dorp. 'Is je tante thuis?' vroeg Stefaan uit de verte.

'Ze werkt vanmiddag in de winkel, oom Stefaan,' zei Danda.

De oude baas bleef niet staan, schudde in het voorbijlopen alleen zijn hoofd. 'Ik begrijp ze ook niet,' zei hij. 'Hoe ouder ze worden, hoe harder ze werken.'

Terwijl Danda over het warme pad naar de rivier beneden liep, dacht hij na over wat Stefaan gezegd had. Het was waar dat oom en tante hard werkten voor hun leeftijd. Maar hij wist waarom dat zo was.

Soms hoorde hij ze in de eetkamer praten wanneer ze dachten dat hij sliep. Oom Peet zat altijd te klagen dat ze nooit pensioen

zouden krijgen. Daarom moesten ze geld sparen zolang ze nog konden werken.

Het was december en de zon brandde als een vuur in de lucht. Vlooi liep in de schaduw van Danda, maar zo dicht tegen hem aan dat hij af en toe bijna tegen de hond aantrapte. Alleen Ratel rende hinkepinkend vooruit, maar keek wel steeds om of zijn baas nog volgde. Ze kenden het hele pad op hun duimpje, want elke middag ging Danda bij de rivier aan het vlot werken. Toen ze langs het huisje van Stefaan liepen, vloog Kiki vooruit de bomen in en tevreden nam Sindo de plek van de kraai op Danda's schouder in.

Hij vond dat de rivier die middag anders dan anders was. Hij had altijd al gehouden van de wijde strook water; altijd al was die voor hem de weg naar zijn vader geweest, de weg naar zee. Maar die middag was de rivier eerder een test die hij moest doorstaan. En hij wist dat alle problemen waarmee hij in zijn leven al te maken had gehad, in het niet vielen bij dit ene probleem.

Maar er was geen andere keus.

De bamboe waarvan hij het vlot gemaakt had groeide langs de rivier. Met de stompe trekzaag van Stefaan had hij hem maanden eerder – ergens in juli al – afgezaagd en op maat gemaakt. En toen de stokken droog waren, had hij bij Stefaan om een rol touw gebedeld, dat met pek ingesmeerd en de stokken ermee aan elkaar vastgebonden. Toen had hij een grote bakhoutboom uitgezocht. Van die boom met zijn gladde, grijze stam en dikke bast had hij een stevige tak afgezaagd en er met een kapmes en een jachtmes een soort roeispaan van gekapt. Het hout was licht en zijn roeispaan was eigenlijk best wel geslaagd. In het begin ging het sturen van het vlot wel een beetje moeizaam, maar dat had niet aan de roeispaan of aan het vlot gelegen.

‘Denk er om, Danda,’ had Stefaan gezegd op de eerste dag dat hij naar het roeien kwam kijken, ‘een vlot is als een ezel – je kunt het alleen maar keren door een rondje te maken, want rechtsomkeert maken lukt gewoon niet. Als je dus iets wilt ontwijken, moet je heel bijtijds beginnen met remmen.’ En dat was een goede les geweest. Daarna was het varen beter gegaan.

Danda liep door het vlakke water het riet in en sleepte het vlot naar de oever. De roeispaan was met een stuk touw aan het vlot vastgemaakt. Hij knoopte het touw los, legde het weg in de zon en begon het vlot om te keren, zodat hij de natte kant boven kon krijgen. Maar dat was niet eenvoudig. Het ding was groot – met gemak zo'n twee bij twee meter. Maar de helling van de wal hielp hem. En toen het gevaarte uiteindelijk ondersteboven lag, sleepte hij het verder tot het volop in de zon lag. Hij begon de bamboe met fijn zand droog te wrijven. Voordat de zon onder was moest het vlot droog zijn, zodat hij het voor de laatste keer weer met olie kon insmeren.

Ratel en Kiki waren ergens tussen het riet in de weer, terwijl Vlooi in het vlakke water naar rondscharrelende kikkervisjes stond te happen. Maar het aapje was zoals gewoonlijk overal rondom Danda zogenaamd druk in de weer met helpen, maar liep vooral meer in de weg dan wat ook.

'Weg jij, aan de kant, joh. Je hindert me!'

Maar Sindo schreeuwde net zo hard terug. Stil zijn was nooit een van zijn karaktertrekken geweest. Daar had hij zijn naam ook aan te danken. Aanvankelijk had iedereen hem Msindo genoemd, dat in het Zulu 'lawaaï' betekent, maar na verloop van tijd was Msindo vanzelf alleen maar Sindo geworden.

Toen hij klaar was met het schoonwrijven van het vlot, haalde Danda twee zakken van zeildoek tussen de hoge stengels en het dichte gebladerte van het palmiet uit en spreidde ook deze open in de zon. Soms ging hij op zaterdag met de dieren het veld in en nam dan altijd in deze twee zakken zijn eten voor onderweg mee. Tot voor kort hadden er altijd een of twee blikjes gehakt in de zakken gezeten, alleen voor noodgevallen, zo had hij Vlooi eens uitgelegd. Maar het laatste blikje werd op een gewone maandagmiddag tussen de biezen verorberd, toen de eetlust van Danda, Vlooi en de kraai groter was geweest dan hun verantwoordelijkheidsgevoel.

'We zullen er iets aan moeten doen,' zei Danda tegen niemand in het bijzonder. Sindo ging voor hem in het gras zitten en keek hem met grote, bezorgde ogen recht in zijn gezicht alsof hij de ernst van

de zaak besepte, maar Danda tegelijkertijd ergens aan wilde herinneren: hij had van dat laatste maaltje gehakt niet meegegeten.

‘Het wordt zwaar,’ zei Danda tegen het aapje. ‘Zonder eten, zonder dekens.’ Hij keek over de rivier uit. ‘Het enige waar we voldoende van zullen hebben, is water.’

Vlooi dacht dat Danda tegen hem praatte en kwam schuchter het water uit. Toen Sindo schoorvoetend naar de hond toeging, schudde Vlooi zich droog. Het water spatte van zijn natte lijf. Sindo ging er onder luid protest vandoor, zwiepte tegen Danda’s lijf op, sloeg zijn armen om Danda’s nek en gluurde naar beneden naar de hond die in het gras lag te rollen.

‘Stefaan moet helpen,’ zei Danda. ‘Anders weet ik het niet.’

Sindo stemde er bezorgd mee in, maar de hond was tussen zijn natte liezen op zoek naar vlooien.

Oom Stefaan was altijd al Danda’s boezemvriend geweest. Dook er een probleem op, dan kon hij er op vertrouwen dat Stefaan zou blijven zitten om het hele verhaal aan te horen, dat hij daarna koffie ging zetten, en na een paar minuten uit de keuken terug zou komen met twee bekers, vier stukken beskuit – en een oplossing. Stefaan was nooit getrouwd, had zelf nooit kinderen gehad, maar voor Danda was hij vrijwel een soort van vader.

Heel wat nachten wanneer tante Maria en oom Peet dachten dat hij in bed lag, hadden Danda en Stefaan kattenkwaad uitgehaald in het dorp. En omdat Stefaan zo anders was dan alle andere volwassenen, beschouwde Danda hem niet alleen als een goede kameraad, maar ook als zijn meest vertrouwde boezemvriend.

Toen Danda over het voetpad terugging naar het dorp, kostte het de altijd bezige Kiki en Ratel flink wat tijd voor ze in de gaten hadden dat hij niet meer bij ze was. De kraai fladderde als eerste uit het riet op. Pas toen Danda Sindo al van zijn schouder had afgewerkt, kwam Ratel scheef en buiten adem bij ze aanlopen.

Oom Stefaan was bezig water door zijn geulen met slaplantjes te leiden, toen Danda met zijn dieren door het hek naar binnen kwam.

‘Wil je die zandzak een geultje lager slepen, alsjeblieft,’ zei hij.

Dat deed Danda.

‘Je ziet eruit alsof je weer op je donder hebt gekregen?’

‘Nee, Oom,’ zei Danda.

‘Maar je zit ergens mee. Ontken het maar niet.’

Danda raapte een kluit aarde op en gooide die in de boomfuchsia. Een paar spreuwen protesteerden heftig en fladderden uit de takken vandaan, over de watergeul en weg over het dak van het huis.

‘Wacht,’ zei Stefaan. ‘Ik maak nog even de sla af’.

De grond was droog en zanderig en het water liep met een slak-kengangetje door.

‘We kunnen zo ook wel praten, Oom,’ zei Danda na een tijdje. ‘We hoeven niet te wachten.’

‘Het lijkt wel of het kereltje haast heeft.’

‘Ik wil morgen toch maar naar mijn vader toegaan,’ Danda gooi-de het eruit.

Stefaan antwoordde niet direct. Hij wist van het vlot. En hij wist van Danda’s plan om ooit op een dag over de rivier naar zee te gaan. Goed had hij het nog nooit gepraat, maar hij was er ook niet tegen-in gegaan – hij had alleen maar geglimlacht en zijn hoofd geschud als Danda erover begon.

‘Je houdt dus toch vast aan dat verhaal,’ zei Stefaan uiteindelijk.

‘Mijn vader zit in de knoei, Oom.’

‘Hoezo in de knoei?’

‘Vanmorgen heb ik een brief gezien die hij aan tante Maria en oom Peet geschreven heeft. Ze willen zijn schip van hem afpakken, want het lukt hem niet om het ding af te betalen.’

Stefaan trok wat jong onkruid tussen de losse zandkluiten uit, schudde de wortels schoon en slingerde het aan de kant. ‘Hoeveel schuld heeft hij nog?’

‘Tweeduizend rand, Oom.’

‘Hm.’ Stefaan hielp het stroompje water met zijn schop wat meer op gang. ‘En wat schiet hij er nou mee op als jij daar opdaagt?’

‘Ik ga die pot met geld voor hem pakken.’

Stefaan wist van het geld dat tante Maria in de glazen pot stopte. Hij wist ook dat het strikt genomen Danda’s geld was. Er was niks wat Stefaan niet wist.